Les 56 – Antwoorden

Opdracht 1: Vervoeg het werkwoord הִדְפִּיס hidpis [hif'il] Afdrukken.

Persoon	*Tegenwoordige tijd*		*Verleden tijd*		*Toekomende tijd*		*Persoon*
Ik (m)	מַדְפִּיס	madpis	הִדְפַסְתִּי	hidpasti	אַדְפִּיס	adpis	אֲנִי
Ik (v)	מַדְפִּיסָה	madpisáh	הִדְפַסְתִּי	hidpasti	אַדְפִּיס	adpis	אֲנִי
Jij (m)	מַדְפִּיס	madpis	הִדְפַסְתָּ	hidpastá	תַּדְפִּיס	tadpis	אַתָּה
Jij (v)	מַדְפִּיסָה	madpisáh	הִדְפַסְתְּ	hidpast	תַּדְפִּיסִי	tadpisi	אַתְּ
Hij	מַדְפִּיס	madpis	הִדְפִּיס	hidpis	יַדְפִּיס	yadpis	הוּא
Zij	מַדְפִּיסָה	madpisáh	הִדְפִּיסָה	hidpisáh	תַּדְפִּיס	tadpis	הִיא
Wij (m)	מַדְפִּיסִים	madpisim	הִדְפַסְנוּ	hidpasnoe	נַדְפִּיס	nadpis	אֲנַחְנוּ
Wij (v)	מַדְפִּיסוֹת	madpisot	הִדְפַסְנוּ	hidpasnoe	נַדְפִּיס	nadpis	אֲנַחְנוּ
Jullie (m)	מַדְפִּיסִים	madpisim	הִדְפַסְתֶּם	hidpastèm	תַּדְפִּיסוּ	tadpisoe	אַתֶּם
Jullie (v)	מַדְפִּיסוֹת	madpisot	הִדְפַסְתֶּן	hidpastèn	תַּדְפִּיסוּ	tadpisoe	אַתֶּן
Zij (m)	מַדְפִּיסִים	madpisim	הִדְפִּיסוּ	hidpisoe	יַדְפִּיסוּ	yadpisoe	הֵם
Zij (v)	מַדְפִּיסוֹת	madpisot	הִדְפִּיסוּ	hidpisoe	יַדְפִּיסוּ	yadpisoe	הֵן

Geb. wijs: m: הַדְפֵּס hadpes, v: הַדְפִּיסִי.hadpisi, mv: הַדְפִּיסוּ.hadpisoe, infinitief: לְהַדְפִּיס l[e]hadpis

Opdracht 2: Geef de uitspraak en vertaal:

De drukker drukt een weekblad	הַמַּדְפִּיס מַדְפִּיס שְׁבוּעוֹן	hamadpis madpis sj[e]voe'on
De laatste boom in de straat	הָעֵץ הָאַחֲרוֹן בָּרְחוֹב	ha'etz ha'acharon barèchov
De journalist schrijft voor de krant	הָעִיתוֹנַאי כּוֹתֵב בִּשְׁבִיל/עֲבוּר הָעִיתוֹן	há'itonay kotev bisjvil/[a]voer ha'iton

Opdracht 3: Vertaal de namen van de kranten:

יְדִיעוֹת אַחֲרוֹנוֹת	y[e]di'ot ach[a]ronot	Laatste Nieuws
מַעֲרִב	ma'[a]riv	Vanavond; ook: avondgebed
יִשְׂרָאֵל הַיוֹם	yisrá'èl hayom	Israël Vandaag
הָאָרֶץ	há'ár̲ètz	Het Land

Les 57 – Judaica 13, Yom Kipoer, Grote Verzoendag

Yom Kipoer, Grote Verzoendag, (יוֹם כִּיפּוּר), voluit **Yom haKipoerim** (יוֹם הַכִּיפּוּרִים) ofwel **Dag van de Verzoeningen** of **Vergevingen** (meervoud), valt op de tiende dag van de maand Tisjri, eind september of begin oktober.

De dag staat beschreven in Leviticus/Wayiqra 23:26-32 en Numeri/Bamidbar 29:7 *Ook de tiende dag van de zevende maand moet u als heilige dag samen vieren. U moet die dag in onthouding doorbrengen en mag geen enkele bezigheid verrichten.* (HSV).

Yom Kipoer was de ene dag in het jaar, dat de hogepriester de allerheiligste plaats in de tempel te Jeruzalem betrad om te pleiten voor Gods volk, zoals beschreven in Numeri/Bamidbar 16.
Hij offerde op deze dag een geit, en een door het lot gekozen geit die (symbolisch) de zonden van het volk droeg, werd vervolgens de stad uit geleid en 'een onvruchtbaar land', de woestijn, ingezonden. Het begrip zondebok is afkomstig van dit ritueel.

Nu de Tempel en de offerdienst niet meer bestaan heeft Yom Kipoer een andere invulling en vorm gekregen. Het is de heiligste dag van het Joodse jaar en daarmee de belangrijkste Joodse feestdag. Het beseffen en bekennen van het eigen falen staan deze dag centraal.

Op deze dag beslist God over het lot van de mensen in het komende jaar. Het is een dag of periode van תְּשׁוּבָה tesjoeva, inkeer en berouw, van terugkeer tot God. Men tracht met zichzelf, de medemens en God in het reine te komen en belijdt eigen en gemeenschappelijke zonden.

Op deze dag wordt 25 uur lang gevast (behalve door kinderen) en sober geleefd, er wordt niet gewerkt, men wast zich niet en onthoudt zich ook van seksuele omgang. Men draagt geen schoenen die (deels) van leer zijn, uit respect voor de heiligheid van de aarde. Het is gebruikelijk geen gouden sieraden te dragen op Yom Kipoer. Op deze dag vraagt men om vergiffenis en smeekt men om verzoening, terwijl de gouden sieraden doen herinneren aan die grootste zonde, het gouden kalf dat het Joodse volk in de woestijn had gemaakt uit de gouden sieraden die men droeg.

Kol Nidre כָּל נִדְרֵי

Op de vooravond van Yom Kipoer is er de Kol Nidre-dienst, waarop het Kol Nidre-gebed wordt uitgesproken. In dit gebed wordt spijt betuigd over de verkeerde daden die mensen in het voorgaande jaar hebben gedaan, de zonden ten aanzien van de Schepper. Het Aramese Kol Nidre betekent letterlijk 'alle eden': men bezint zich over alle eden en beloften waarbij men tekortgeschoten is, en spreekt in het gebed de wens uit, dat waar dit het geval is, dit tenietgedaan mag worden. Dit betreft nooit geloften die tussen mensen gedaan zijn, zoals zaken die contractueel zijn vastgelegd, enkel zaken tussen de mens en de Schepper.

Synagogedienst

De viering van Yom Kipoer is plechtig maar niet sober, want het nieuwe jaar geeft kansen om alles beter te doen.
Het is gebruikelijk op de dag naar de synagoge te gaan, waar een lange dienst wordt gehouden die het ochtendgebed, het extra gebed, het middaggebed en het slotgebed omvat.

Alle gebeden staan in het teken van inkeer, en mannen dragen soms een wit doodskleed (kittel of sargenes), als symbool voor onschuld of zuiverheid, en om aan onze sterfelijkheid te herinneren. De kleden in de sjoel zijn al vanaf

Joden biddend in de synagoge op Yom Kipoer; Maurycy Gottlieb, 1878.

Rosj Hasjanah eveneens van witte stof.
Onderdeel van de dienst is de profetenlezing van het boek Jona: de profeet Jona probeerde onder zijn verplichtingen ten aanzien van God uit te komen, wat hem niet lukte.
Tevens wordt het prachtige gebed *Avinoe Malkenoe* aan de liturgie toegevoegd, alsmede de Widdoey וִידּוּי, de zondenbelijdenis. ('Ik heb gezondigd, ik heb overtreden, ik heb misdaden begaan, ...)
Ergens aan het einde van de dag is er een dodenherdenking, waarbij de overledenen worden herdacht in het יזכור jizkor of herdenkingsgebed. Vaak worden hierbij ook de slachtoffers van de sjo'ah herdacht.
Als afsluiting wordt bij zonsondergang de lang aangehouden tekia op de sjofar geblazen. Hiermee wordt het feest besloten, en een nieuw begin ingeluid. Na verzoening met God kan men immers met een schone lei beginnen.

Daarna zoeken mensen elkaar op om samen 'aan te bijten' (te eten na het vasten). Traditionele gerechten bij het aanbijten zijn koffie met kaneel, haring-bietensalade en viskoekjes.

In 1973 maakten het Egyptische en Syrische

leger gebruik van deze feestdag om Israël te overvallen (Yom Kippoer oorlog).

Verzoenen
De wortel van het woord kipoer is kafar (כָּפַר), dat waarschijnlijk is afgeleid van het woord כֹּפֶר, כּוֹפֶר kofer, dat losgeld betekent, en te maken heeft met het woord verlossen, verzoenen door het aanbieden van een vervanger.
Het woord verzoenen wordt in de Tenach meestal gebruikt voor het priesterlijke ritueel van het sprenkelen van offerbloed om zonde onreinheid weg te doen. Het levensbloed van een offerdier was vereist in de plaats van het levensbloed van de offeraar. De symbolische uitdrukking van onschuldig leven gegeven voor schuldig leven.
Deze symboliek is ook duidelijk te zien, wanneer de offeraar zijn handen op de kop van het offerdier legt en zijn zonden belijdt, dat vervolgens wordt gedood.
De wortel van het woord kipoer vind je ook terug in het woord כַּפֹּרֶת kaporet, het gouden verzoendeksel van de Verbondsark in het heilige der heiligen, waarop de hogepriester eenmaal per jaar offerbloed sprenkelde.

Kaparot ceremonie
Onder ultraorthodoxe Joden bestaat de (omstreden) gewoonte die כַּפָּרוֹת kaparot wordt genoemd en wordt uitgevoerd op de dag voor Yom Kipoer. Deze lijkt geïnspireerd door de ceremonie met de zondebok, waarbij iemands zonden symbolisch worden overgedragen op een haan of hen. Eerst worden enkele verzen uit de Psalmen en uit het boek Job gereciteerd. Dan wordt de levende kip of haan driemaal rondgedraaid boven het hoofd, waarbij deze

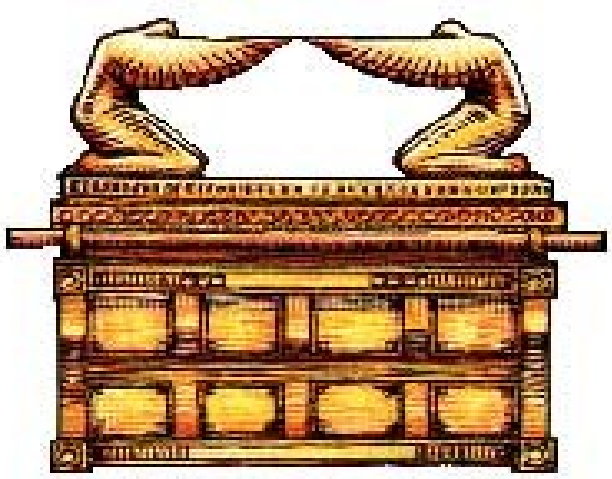

verklaring wordt uitgesproken: 'Deze kip/haan komt in mijn plaats, hij is mijn verzoening, mijn boetedoening. Hij zal de dood ingaan, en ik zal een goed en lang leven ingaan, in vrede'. De kip wordt vervolgens naar de slager gebracht om te worden geslacht en aan de armen gegeven.

Deze gewoonte lijkt in de negende eeuw ontstaan, en is er op gebaseerd dat het woord גֶּבֶר {gèvèr} zowel man als haan betekent, zodat de straf van de vogel de straf van de man kan vervangen.
Elk jaar is er weer discussie over dit gebruik, met o.a. dierenleed als argument. Orthodoxe Joden die geen kippen kunnen krijgen of daar bezwaar tegen hebben, vervangen de kippen door geld, zwaaien dat driemaal rond hun hoofd en spreken dezelfde formule uit, waarbij ze 'kip' vervangen door 'geld' en 'dood' door 'tsedaka', liefdadigheid.
De kaparot ceremonie wijst ons wel duidelijk op de bijna vergeten realiteit van de Tempel en de offers die gebracht werden om verzoening te brengen. Zie hiervoor ook opdracht 2.

Woordenschat

בָּשָׂר	básár (m)	Vlees
דָּם	dám (m)	Bloed
וִדּוּי, וִידּוּי	widdoey (m)	Bekentenis, schuldbelijdenis, biecht
זָכַר	záchar [pa'al]	Gedenken, herinneren
יִזכּוֹר	yizkor	Jizkor- of herdenkingsgebed voor de overledenen
כִּי	ki (vw)	Want, omdat, wanneer (enz.)
כָּל נִדְרֵי	kol nidre	'Alle eden', Aramees gebed en lied
כָּפַר	káfar [pa'al]	Ontkennen, verloochenen
כֹּפֶר, כּוֹפֶר	kofer	Losgeld
כִּפֶּר, כִּיפֵּר	kiper [pi'el]	Verzoenen
כִּפּוּר, כִּיפּוּר	kippoer (m)	Verzoening
יוֹם הַכִּיפּוּרִים	yom hakipoerim	Dag van de Verzoeningen, Grote Verzoendag

כַּפֹּרֶת	kaporèt	Verzoendeksel (van de Ark)
כַּפָּרָה	kapáráh (v)	Verzoening כַּפָּרוֹת
מִזְבֵּחַ	mizbe'ach (m)	Altaar
נָתַן	nátan [pa'al]	Geven. Een lastig werkwoord, beide N's kunnen assimileren met voor- en achtervoegsels.
מַתָּן	mattán (v)	Gave, gift
נֶדֶר	nèdèr (m)	Gelofte, eed נְדָרִים n^{e}dárim
נֶפֶשׁ	nèfèsj (v!)	Ziel, levensgeest, leven, persoon, psyche נְפָשׁוֹת, נְפָשִׁים
שָׂעִיר	sá'ir (m)	Bok
שָׂעִיר לַעֲזָאזֵל	sá'ir la'^{a}zázel	Bok voor Azazel, zondebok
תְּשׁוּבָה	t^{e}sjoováh (v)	Boetedoening, inkeer, berouw, antwoord

Opdracht 1: Vervoeg het werkwoord Verzoenen כִּפֶּר, כִּיפֶּר {kiper} [pi'el]. Een standaard-vervoeging waarvoor je geen website nodig hebt.

Persoon	*Tegenwoordige tijd*		*Verleden tijd*		*Toekomende tijd*		*Persoon*
Ik (m)	.....	.....	.....	.....	.....	.....	אֲנִי
Ik (v)	מְכַפֶּרֶת	m^{e}chapèrèt	כִּיפַּרְתִּי	kiparti	אֲכַפֵּר	^{a}chaper	אֲנִי
Jij (m)	.....	.....	.....	.....	.....	.....	אַתָּה
Jij (v)	.....	.....	.....	.....	.....	.....	אַתְּ
Hij	.....	.....	.....	.....	.....	.....	הוּא
Zij	.....	.....	.....	.....	.....	.....	הִיא
Wij (m)	.....	.....	.....	.....	.....	.....	אֲנַחְנוּ
Wij (v)	.....	.....	.....	.....	.....	.....	אֲנַחְנוּ
Jullie (m)	.....	.....	.....	.....	.....	.....	אַתֶּם
Jullie (v)	.....	.....	.....	.....	.....	.....	אַתֶּן
Zij (m)	.....	.....	.....	.....	.....	.....	הֵם
Zij (v)	.....	.....	.....	.....	.....	.....	הֵן

Geb. wijs: m: ....., v: ....., mv: ....., infinitief: לְכַפֵּר l^{e}chaper

Opdracht 2 Bijbel: Geef de uitspraak en de vertaling van deze tekst:

כִּי נֶפֶשׁ הַבָּשָׂר בַּדָּם הִוא .....

.....

וַאֲנִי נְתַתִּיו לָכֶם עַל – הַמִּזְבֵּחַ .....

.....

לְכַפֵּר עַל – נַפְשֹׁתֵיכֶם .....

.....

כִּי - הַדָּם הוּא בַּנֶּפֶשׁ יְכַפֵּר .....

.....

Bronnen: *commons.wikimedia.org (schilderij); Israel Today magazine; nl.wikipedia.org; NIW; www.hebrew4christians.com; www.bijbelseplaatsen.nl (2 afbeeldingen); Hebrew Verb Tables, Tarmon & Uval.*
Zie ook: *Engelstalige videoles over Yom Kipoer, zie www.youtube.com/watch?v=dJu_fF9hgks www.youtube.com/watch?v=iWvRcMuVsVI The purification of sin in the ancient Temple - Holy of Holies*